

राष्ट्रीय शाश्वत शेती अभियानांतर्गत (NMSA)
परंपरागत कृषि विकास योजनेअंतर्गत (PKVY)
नवीन ३५० गटांच्या तीन वर्षांच्या कार्यक्रमास
प्रशासकीय मान्यता देण्याबाबत तसेच सन
२०२०-२१ करिता सर्वसाधारण प्रवर्गासाठी
निधी वितरीत करण्यास मान्यता देण्याबाबत.

महाराष्ट्र शासन

कृषि, पशुसंवर्धन, दुग्धव्यवसाय विकास व मत्सव्यवसाय विभाग

शासन निर्णय क्रमांक : योजना ३३२०/ प्र.क्र. ७४/१-ओ

मादाम कामा मार्ग, हुतात्मा राजगुरु चौक

मंत्रालय, विस्तार, मुंबई- ४०००३२

दिनांक : ०२ डिसेंबर २०२०.

वाचा : १) केंद्र शासनाच्या पत्र क्र. ९-१५/२०१८-Org.Fmg, दि. ३० मे, २०१८ अन्वये प्राप्त

परंपरागत कृषि विकास योजनेच्या सुधारित मार्गदर्शक सूचना.

२) केंद्र शासनाचे पत्र क्र. ९-३५/२०१५-Org.Fmg(i), दि. २८.०२.२०२०

३) केंद्र शासनाचे पत्र क्र. ९-३५/२०१५-Org.Fmg(ii), दि. २८.०२.२०२०

४) केंद्र शासनाचे पत्र क्र. ९-३५/२०१५-Org.Fmg(iii), दि. २८.०२.२०२०

५) केंद्र शासनाचे पत्र क्र. ९-३५/२०१५-Org.Fmg, दि. ०८.०५.२०२०

६) केंद्र शासनाचे पत्र क्र. ९-३५/२०१५-Org.Fmg(५१०६६/TFS), दि. १३.१०.२०२०

७) कृषि आयुक्तालयाचे पत्र क्र. कृआ/पीकेव्हीवाय/३५०/२५७७८/२०२०, दि. १६.१०.२०२०

८) शासन निर्णय क्र. योजना ३३२०/प्र.क्र.७४/१-ओ, दि. ०६.११.२०२०

प्रस्तावना :-

राज्य शासनाने राष्ट्रीय शाश्वत शेती अभियानांतर्गत परंपरागत कृषि विकास योजना सन २०१५-१६ पासून केंद्र हिस्सा ६० टक्के व राज्य हिस्सा ४० टक्के या प्रमाणात राबविण्यात येत आहे. यामध्ये पहिल्या टप्प्यात ९३२ गटांचा तीन वर्षांचा कार्यक्रम राबविण्यात येत आहे.

केंद्र शासनाच्या वाचा क्र. २ ते ४ वरील तीन पत्रांनुसार सन २०१९-२० मध्ये ९३२ गटांसाठी घटकनिहाय केंद्र हिस्स्याचा निधी प्राप्त झाला असून त्यास पुरक राज्य हिस्सा पुढीलप्रमाणे आहे.

(रु.लाख)

प्रवर्ग	केंद्र हिस्सा (६० टक्के)	राज्य हिस्सा (४० टक्के)	एकूण
सर्वसाधारण	१४८९.७०	९९३.९४	२४८२.८४
अनु.जाती	१२९.६१	८६.४१	२१६.०२
अनुजमाती .	१०८.८८	७२.५८	१८९.४६
एकूण	१७२८.९९	११५२.९३	२८८०.३२

परंतु, माहे मार्च, २०२० मध्ये राज्यात कोविड-१९ या संसर्गजन्य विषाणू रोगाच्या प्रादुर्भावाच्या पार्श्वभूमीवर वरीलप्रमाणे रु. १७२८.९९ लाख निधी सन २०१९-२० मध्ये वितरीत करण्यात आलेला नव्हता. केंद्र शासनाच्या वाचा क्र. ५ वरील पत्रान्वये ९३२ गटांचा अखर्चित निधी

रु. २८८०.३२ लाख पैकी केंद्र हिस्सा रु. १७२८.१९ लाख एवढा निधी पुर्नजिवीत करून मिळाला असून सदर निधी सन २०२०-२१ मध्ये खर्च करणेसाठी मान्यता प्राप्त झाली आहे. त्यानुसार वाचा क्र. ०८ वरील शासन निर्णयान्वये केंद्र हिस्सा रु. ४७२.९८ लाख व त्यास अनुसरून राज्य हिस्सा रु. ३९५.३२ लाख असा एकूण रु. ७८८.३० लाख निधी वितरीत केलेला आहे. उर्वरित निधी सद्यस्थितीत शासनाकडे उपलब्ध आहे.

केंद्र शासनाच्या वाचा क्र. ०६ वरील पत्रान्वये ९३२ गटांचा अखर्चित निधी रु. २८८०.३२ लाख पैकी केंद्र हिस्सा रु. १७२८.१९ लाख एवढया निधीचा विनियोग ९३२ गट, नवीन ३५० गट व ३२६ गटांसाठी खर्च करण्यास सुधारित मान्यता प्राप्त झाली असून त्यास अनुसरून पुरक राज्य हिस्सा पुढीलप्रमाणे आहे.

(रु.लाख)

अ.क्र.	तपशील	केंद्र हिस्सा ६० टक्के	राज्य हिस्सा ६० टक्के	एकूण
१.	९३२ गटांची दुसऱ्या व तिसऱ्या वर्षाचे दायित्वाचा (Liability) निधी	५४८.७०	३६५.८०	९९४.५०
२.	सन २०२०-२१ मध्ये नवीन मार्गदर्शक सूचनेनुसार ३५० गटांसाठी पहिल्या वर्षाच्या घटकांसाठी लागणारा निधी	७०६.८६	४७१.२४	११७८.१०
३.	जुन्या मार्गदर्शक सूचनेनुसार ३२६ गटाच्या तिसऱ्या वर्षासाठी लागणारा निधी	४७२.६३	३९५.०९	७८७.७२
	एकूण	१७२८.९९	११५२.९३	२८८०.३२

केंद्र शासनाच्या वाचा क्र. ०१ वरील पत्रानुसार २० हेक्टर क्षेत्राचा एक गट स्थापन करण्याच्या सुधारित मार्गदर्शक सुचना निर्गमित करण्यात आलेल्या आहेत. याप्रमाणे नवीन ३५० गट राज्यात स्थापित करण्यास व सदर कार्यक्रम केंद्र शासनाकडून पुर्नजिवित करून देण्यात आलेल्या रु. १७२८.१९ लाख निधीतून राबविण्यास केंद्र शासनाच्या वाचा क्र. ६ वरील पत्रानुसार मान्यता प्राप्त झालेली आहे.

डॉ. पंजाबराव देशमुख जैविक शेती मिशन अंतर्गत विदर्भीतील आत्महत्याग्रस्त/नैराश्यग्रस्त अशा अकोला, वाशिम, बुलडाणा, अमरावती, यवतमाळ व वर्धा या सहा जिल्ह्यात सदर ३५० गट वाचा क्र. १ वरील केंद्र शासनाच्या सुधारित मार्गदर्शक सुचनांनुसार स्थापित करावेत. परंपरागत कृषि विकास योजनेअंतर्गत उपलब्ध असलेल्या घटकांव्यतिरिक्त इतर घटक डॉ. पंजाबराव देशमुख जैविक शेती मिशन मधून प्राप्त होणाऱ्या निधीमधून तसेच मिशनच्या मंजूर मापदंडांनुसार राबविण्यात यावेत.

नवीन ३५० गटांच्या प्रथम वर्षासाठी सर्वसाधारण प्रवर्गाकरिता पुढीलप्रमाणे निधी वितरीत करणे प्रस्तावित आहे.

(रु.लाखात)

केंद्र / राज्य हिस्सा	प्राप्त केंद्र हिस्सा (६० टक्के) व त्यास अनुसरुन राज्य हिस्सा (४० टक्के)
केंद्र ६०%	६०९.३१३३२
राज्य ४०%	४०६.२०८८८
एकूण	१०१५.५२२२०

सदर योजनेकरिता केंद्र हिश्यापोटी चालू वर्षासाठी लेखाशिर्ष क्र. २४०१ ए०५६ अंतर्गत रु. ६०००.०० लाख इतकी तरतूद उपलब्ध आहे. तसेच, राज्य हिश्यापोटी चालू वर्षासाठी लेखाशिर्ष क्र. २४०१ ए०६५ अंतर्गत उपलब्ध रु. २६६६.०० लाख इतकी तरतूद उपलब्ध आहे. वित्त विभागाने केंद्र हिश्यापोटी उपलब्ध तरतूदीच्या २० % मर्यादेत व राज्य हिश्यापोटी उपलब्ध तरतूदीच्या ३० % मर्यादेत सन २०१९-२० चा अखर्चित निधी व सन २०२०-२१ साठी प्राप्त निधीच्या अंशात: निधी (पहिला हप्ता), वितरीत करण्यास मान्यता दिलेली आहे त्यानुसार दि.०६.११.२०२० रोजीच्या वाचा क्र. ८ वरील शासन निर्णयान्वये ९३२ गटांसाठी केंद्र हिस्सा रु. ४७२.९८ लाख व त्यास अनुसरुन राज्य हिस्सा रु. ३१५.३२ लाख असा एकूण रु. ७८८.३० लाख निधी वितरीत केलेला आहे.

वित्त विभागाने विहित केलेल्या निधी वितरण मर्यादेनुसार आता केंद्र हिश्यापोटी रु. ७२७.०२ लाख तर राज्य हिश्यापोटी रु. ४८४.४८ लाख अशी एकूण रु. १२११.५० लाख इतकी तरतूद वितरणाकरिता उपलब्ध आहे.

कृषि आयुक्तालयाने वाचा क्र. ७ वरील पत्रान्वये विनंती केल्यानुसार नवीन ३५० गटांसाठीचा सर्वसाधारण प्रवर्गाकरीता पहिल्या वर्षाचा केंद्र हिस्सा रु. ६०७.३१३३२ लाख व त्यास अनुसरुन राज्य हिस्सा रु. ४०६.२०८८८ लाख असा एकूण रु. १०१५.५२२० लाख निधी वित्त विभागाच्या वितरण मर्यादेत असल्याने सदर निधी वितरीत करण्याची बाब शासनाच्या विचाराधीन होती. तसेच, नवीन ३५० गटांसाठी तीन वर्षात प्रवर्गनिहाय एकूण केंद्र हिस्सा रु. २१४२.०० लाख व त्यास पुरक राज्य हिस्सा रु. १४२८.०० लाख असा एकूण रु. ३५७०.०० लाख एवढया निधीस प्रशासकीय मान्यता देण्याची बाब शासनाच्या विचाराधीन होती.

शासन निर्णय :-

केंद्र शासनाच्या वाचा क्र. ०१ वरील सुधारित मार्गदर्शक सुचनानुसार राष्ट्रीय शाश्वत शेती अभियानांतर्गत परंपरागत कृषि विकास योजनेची अंमलबजावणी करणेसाठी तीन वर्षाकरीता प्रवर्ग

निहाय पुढीलप्रमाणे एकूण रु. ३५७०.०० लाख निधीच्या कार्यक्रमास प्रशासकीय मान्यता देण्यात येत आहे.

(रु.लाख)

प्रवर्ग	प्रथम वर्ष			द्वितीय वर्ष		
	केंद्र हिस्सा ६० टक्के	राज्य हिस्सा ४० टक्के	एकूण	केंद्र हिस्सा ६० टक्के	राज्य हिस्सा ४० टक्के	एकूण
सर्वसाधारण	६०९.३१३३२	४०६.२०८८८	१०१५.५२२२०	६२७.७७७३६	४९८.५१८२४	१०४६.२९५६०
अनु. जाती	५३.०९४५०	३५.३४३००	८८.३५७५०	५४.६२१००	३६.४९४००	९१.०३५००
अनु. जमाती	४४.५३२१८	२९.६८८९२	७४.२२०३०	४५.८८९६४	३०.५८७७६	७६.४६९४०
एकूण	७०६.८६	४७१.२४	११७८.९०	७२८.२८	४८५.५२	१२१३.८०

(रु.लाख)

प्रवर्ग	तृतीय वर्ष			एकूण (प्रथम+द्वितीय+तृतीय वर्ष)		
	केंद्र हिस्सा ६० टक्के	राज्य हिस्सा ४० टक्के	एकूण	केंद्र हिस्सा ६० टक्के	राज्य हिस्सा ४० टक्के	एकूण
सर्वसाधारण	६०९.३१३३२	४०६.२०८८८	१०१५.५२२२०	१८४६.४०४०	१२३०.९३६०	३०७७.३४००
अनु. जाती	५३.०९४५०	३५.३४३००	८८.३५७५०	१६०.६५००	१०७.९०००	२६७.७५००
अनु. जमाती	४४.५३२१८	२९.६८८९२	७४.२२०३०	१३४.९४६०	८९.९६४०	२२४.९१००
एकूण	७०६.८६	४७१.२४	११७८.९०	२१४२.००	१४२८.००	३५७०.००

२. राष्ट्रीय शाश्वत शेती अभियानांतर्गत परंपरागत कृषि विकास योजनेची अंमलबजावणी करणेसाठी केंद्र शासनाच्या सुधारित मार्गदर्शक सुचनांनुसार नवीन ३५० गटांची अंमलबजावणी डॉ. पंजाबराव देशमुख जैविक शेती मिशन, अकोला यांचेमार्फत करण्यास मान्यता देण्यात येत आहे. परंपरागत कृषि विकास योजनेतर्गतउपलब्ध असलेल्या घटकांव्यतिरीक्त इतर घटक डॉ. पंजाबराव देशमुख जैविक शेती मिशन मधून प्राप्त होणाऱ्या निधीमधून तसेच मिशनच्या मंजूर मापदंडांनुसार राबविण्यात यावेत.

३. सदर योजनेकरिता सर्वसाधारण प्रवर्गासाठी नवीन ३५० गटांसाठी एकूण केंद्र हिस्सा रु. ६०७.३१३३२ लाख व त्यास पुरक राज्य हिस्सा रु. ४०६.२०८८८ लाख असा एकूण रु. १०१५.५२२० लाख निधी वितरीत करण्यात येत आहे.

४. या प्रित्यर्थ होणारा खर्च चालू सन २०२०-२१ या आर्थिक वर्षाकरीता मंजुर केलेल्या अनुदानातून भागविण्यात येऊन पुढील लेखाशिर्षाखाली खर्ची टाकण्यात यावा.

केंद्र हिस्सा लेखाशिर्ष	राज्य हिस्सा लेखाशिर्ष
<p>मागणी क्रमांक -डी-३</p> <p>२४०१ पीक संवर्धन, (००)(३५)कृषी उन्नती योजना - परंपरागत कृषि विकास योजना (केंद्र पुरस्कृत योजना), केंद्र हिस्सा- ६०%, २४०१ ए ०५६ कार्यक्रम, ३३ अर्थसहाय्य.</p>	<p>मागणी क्रमांक -डी-३</p> <p>२४०१ पीक संवर्धन, (००) (३६) कृषी उन्नती योजना - परंपरागत कृषि विकास योजना (केंद्र पुरस्कृत योजना), राज्य हिस्सा -४० %, २४०१ ए ०६५ कार्यक्रम, ३३ अर्थसहाय्य.</p>

५. राष्ट्रीय शाश्वत शेती अभियानांतर्गत परंपरागत कृषि विकास योजना ही योजना राबविताना खालील अटी व शर्तीचे पालन करण्यात यावे.

१. सदर योजना केंद्र शासनाच्या संदर्भाधिन मार्गदर्शक सुचनानुसार व केंद्र शासनाच्या निधी वितरीत करण्याच्या अटी व शर्ती नुसार राबविण्यात यावी.
२. खर्चाचे लेखे सुव्यवस्थित ठेवून सदर खर्चाचे लेखा परिक्षण अहवाल व उपयोगिता प्रमाणपत्रे केंद्र व राज्य शासनाला लवकरात लवकर प्रगती अहवालासह सादर करण्यात यावेत. योजनेच्या वेगवेगळ्या बाबींवरील भौतिक व आर्थिक प्रगती अहवाल केंद्र व राज्य शासनास प्रत्येक महिन्याच्या ५ तारखेपर्यंत सादर करण्यात यावा.
३. योजनेशी संबंधित ताळेबंद व लेखापरिक्षण जमा खर्चाच्या रकमा यांचा अहवाल अंमलबजावणी यंत्रणेने द्यावा. त्यामध्ये वर्षाच्या सुरुवातीला अखर्चीत रकमा व व्याजाद्वारे मिळालेले उत्पन्न स्पष्टपणे नमूद करण्यात यावे. जेणेकरून पारदर्शी स्वरूपात रकमा विचारात घेता येतील व संदिग्धता राहणार नाही.
४. कोणत्याही परिस्थितीत मंजूर कार्यक्रमापेक्षा जास्तीचा कार्यक्रम राबविला जाणार नाही याची दक्षता घ्यावी.
५. ज्या संवर्गाकरिता निधी वितरीत करण्यात आलेला आहे त्याच संवर्गाकरिता निधी खर्च केला जाईल याची दक्षता घ्यावी.
६. सदर निधी खर्च करताना विहित कार्यपद्धती अनुसरून सर्व वित्तीय कायदे/टेंडर नियमावली व नियमांचे/प्रक्रियेचे/ वित्तीय अधिकारांच्या मर्यादेत / P.W.D / मँच्युअलचे अधिन राहून/C.V.C. तत्वानुसार / CAG च्या निर्देशानुसार/प्रचलित शासन निर्णय/ नियम/परिपत्रक / तरतुदीनुसार, बजेट व कोषागार नियमावलीनुसार खर्च करण्याची कार्यवाही अमंलबजावणी यंत्रणांनी करावी. कोणत्याही परिस्थितीत कुठलाही शासन नियम/ अधिकाराचा भंग होणार नाही, याबाबत दक्षता घेण्याची जबाबदारी संबंधित क्षेत्रिय कार्यालयाची राहील. त्यांना या शासन

निर्णयान्वये वितरीत केलेला सर्व निधी पीएफएमएस (PFMS) प्रणालीद्वारे वितरीत करण्याची कार्यपद्धती बंधनकारक राहील.

७. सदर योजनेकरिता आयुक्त (कृषि), कृषि आयुक्तालय, महाराष्ट्र राज्य, पुणे यांना योजनेचे नियंत्रण अधिकारी म्हणून व त्यांच्या कार्यालयातील सहायक संचालक, लेखा १ यांना आहरण व संवितरण अधिकारी म्हणून घोषित करण्यात येत आहे. त्यांनी सदर शासन निर्णयातील परिच्छेद क्र. ०३ व ०४ मधील अटी व शर्ती आणि विहित कार्यपद्धतीचे पालन करण्याची दक्षता घ्यावी.

८. प्रस्तुतचे आदेश वित्तीय अधिकार नियम पुस्तिका, १९७८ मधील भाग- पहिला, उपविभाग तीन मधील अनु क्र. ४ येथील नियम २७ (२) (ब) अन्वये प्रशासकीय विभागांना प्रदान करण्यात आलेल्या अधिकारांमध्ये व वित्त विभाग अनौपचारिक संदर्भ क्र.२८४/२०२०/व्यय-१, दि.०१.१०.२०२० अन्वये देण्यात आलेल्या सहमतीनुसार काढण्यात येत आहेत. तसेच वित्त विभाग, शासन निर्णय क्रमांक अर्थसं -२०२०/प्र.क्र.६५/अर्थ ३, दिनांक ०४.०५.२०२० व दिनांक २६.०५.२०२० मधील अटी व शर्तीची पुर्तता करण्यात यावी.

९. सदर शासन निर्णय महाराष्ट्र शासनाच्या www.maharashtra.gov.in या संकेतरस्थळावर उपलब्ध करण्यात आला असून त्याचा संकेताक २०२०१२०२१६४९१२५४०९ असा आहे. हा आदेश डिजीटल स्वाक्षरीने साक्षांकित करून काढण्यात येत आहे.

महाराष्ट्राचे राज्यपाल यांच्या आदेशानुसार व नावाने.

(उमेश चांदिवडे)
अवर सचिव, महाराष्ट्र शासन

प्रत,

१. मा.मंत्री (कृषि) यांचे खाजगी सचिव, मंत्रालय, मुंबई.
२. मा.राज्यमंत्री (कृषि) यांचे खाजगी सचिव, मंत्रालय, मुंबई.
३. मा.विरोधी पक्षनेता, विधानसभा/ विधानपरिषद यांचे खाजगी सचिव, महाराष्ट्र विधानमंडळ, मुंबई.
४. सचिव (कृषि) यांचे स्वीय सहायक, कृषि व पदुम विभाग, मंत्रालय, मुंबई.
५. आयुक्त (कृषि), कृषि आयुक्तालय, महाराष्ट्र राज्य, पुणे.
६. संचालक (निविष्टा व गुणनियंत्रण), कृषि आयुक्तालय, महाराष्ट्र राज्य, पुणे.
७. महालेखापाल, महाराष्ट्र १/२ (लेखा परिक्षा/ लेखा व अनुज्ञेयता), मुंबई/ नागपूर .
८. सर्व कृषि संचालक, कृषि आयुक्तालय, महाराष्ट्र राज्य, पुणे.
९. सर्व विभागीय कृषि सहसंचालक.
१०. प्रकल्प संचालक, डॉ. पंजाबराव देशमुख जैविक शेती मिशन, अकोला.
११. सर्व प्रकल्प संचालक (आत्मा).

१२. सर्व जिल्हा कोषागार अधिकारी.
१३. सहाय्यक संचालक, लेखा -१, कृषि आयुक्तालय, महाराष्ट्र राज्य, पुणे.
१४. कार्यासन १४३१, नियोजन विभाग, मंत्रालय, मुंबई.
१५. अवर सचिव, वित्त विभाग (व्यय-१), मंत्रालय, मुंबई.
१६. निवडनस्ती (कार्यासन १-ओ), कृषि व पदुम विभाग, मंत्रालय, मुंबई.